

Sammanfattning av projektet

KOSTNADSEFFEKTIVITETEN AV INSATSER MOT KONKURRENSBEGRÄNSANDE SAMARBETEN

Bakgrund

Syftet med projektet har varit att belysa hur drivkrafterna för att begränsa konkurrensen skiljer sig åt med avseende på marknadsförhållanden, vilket leder till att de tillsynsinsatser som krävs för att motverka konkurrensbegränsande samarbeten varierar. Genom att utveckla ett teoretiskt ramverk för att modellera samspelet mellan myndigheter och samverkande företag skulle det vara möjligt att mäta hur välfärdsvinsterna i relation till de kostnader som krävs för tillsyn beror på olika marknadskarakteristika. Målet med forskningsprojektet har varit såväl att bidra till en ökad förståelse för hur tillsynsutfall bör analyseras utifrån litteraturen inom industriell organisation som att generera policy-rekommendationer för utförandet av tillsyn relaterad till konkurrenslagstiftningen.

Projektets utförande

Projektet har resulterat i två uppsatser, båda samförfattade med professor Jonas Häckner vid nationalekonomiska institutionen, Stockholms universitet.

Den första studien, "Which markets should be targeted by competition authorities?", introducerar ett ramverk, där de sociala vinsterna per krona spenderad på tillsyn relateras till olika marknadskarakteristika under imperfekt konkurrens. Utgångspunkten är att incitamenten till konkurrensbegränsande samarbeten skiljer sig mellan olika sektorer och att konkurrensmyndigheten inte har tillräckliga resurser för att motverka dessa på alla marknader. Tillsynen leder dels till kostnader för myndigheten, dels till ökad välfärd då företag avskräcks från konkurrensbegränsande samarbeten. Kvoten av ökande marknadsöverskott och tillsynskostnader ger ett mått, vilket möjliggör en rangordning av tillsynens effektivitet i sektorer med olika marknadskarakteristika. Detta ramverk kan således ge en fingervisning om var insatser bör inriktas av en konkurrensmyndighet, vars resurser inte är tillräckliga för att motverka marknadsmanipulationer på samtliga marknader.

Resultaten kan sammanfattas som följer. För det första har efterfrågan på en marknad ingen inverkan på tillsynens effektivitet. För det andra är tillsynens effektivitet hög på marknader med lågt konkurrensstryck till följd av få företag och/eller produkter som är differentierade i hög grad. Dessa två slutsatser gäller för såväl karteller som för implicita konkurrensbegränsande samarbeten.

Den andra uppsatsen, "Monitoring cartels: an equilibrium approach", bygger vidare på den första studien med fokus på samspelet mellan å ena sidan företag som väljer graden av konkurrensbegränsande samarbeten och å andra sidan konkurrensmyndigheten som bestämmer hur mycket resurser som ska användas för att motverka kartellbildning inom just denna sektor. Syftet är att identifiera jämviktsutfall, där myndigheten agerar optimalt gentemot kartellen och vice versa. Det visar sig att jämviktsutfallen beror dels på efterfrågan, dels på antalet företag och graden av produkternas substituerbarhet som sammantaget ger ett mått på konkurrensstrycket.

Myndighetens optimala grad av tillsyn är positivt relaterad till företagets grad av samarbete och marknadsefterfrågan. En ökad grad av konkurrens (fler företag och/eller mer substituerbara produkter) leder till att den optimala graden av tillsyn först ökar för att sedan avta. Företagets

optimala grad av konkurrensbegränsande samarbete minskar i graden av myndighetens tillsyn, ökar i graden av konkurrensstryck och är oberoende av efterfrågan.

Givet att myndigheten och företagen interagerar simultant generas följande jämviktsutfall. Ökad efterfrågan leder till ökad tillsyn och en lägre grad av samarbete. Vid tillräckligt hög efterfrågan innebär ett ökat konkurrensstryck att sambandet mellan graden av tillsyn och graden av konkurrensbegränsande samarbete ser ut som följer: när konkurrensstrycket är lågt ökar tillsynen och minskar företagens grad av samarbete i graden av konkurrens; såväl tillsynen som graden av samarbete ökar i graden av konkurrens när konkurrensstrycket är tillräckligt högt; då konkurrensstrycket är väldigt högt minskar tillsynen och ökar graden av samarbete i relation till graden av konkurrens.

Genom simulationer visas att resultaten är robusta med avseende på olika specifikationer för tillsynskostnadsfunktionen. Av speciellt intresse är att undersöka skillnaden i bestraffning av karteller mellan EU och USA. Simulationerna visar att de tuffare amerikanska straffen framförallt innebär en lägre grad av tillsyn och enbart en marginell minskning i graden av konkurrensbegränsande samarbeten.

Manuskript (inskickade till tidsskrifter)

Herzing, Mathias, och Jonas Häckner, "Which markets should be targeted by competition authorities?"

Herzing, Mathias, och Jonas Häckner, "Monitoring cartels: an equilibrium approach"